อนุสรณ์

เนื่องในการฌาปนกิจศพ

นายจำเนียร พิริยะพงศ์

เมรุวัดพระพิเรนทร์

วันอังคาร ที่ ๘ เมษายน ๒๕๑๒

นายจำเนียร พิริยะพงศ์

ชาตะ 24 พฤษภาคม 2444

มรณะ 30 ธันวาคม 2511

อนุสรณ์

เนื่องในการฌาปนกิจศพ

นายจำเนียร พิริยะพงศ์

ณ เมรุวัดพระพิเรนทร์

วันอังคาร ที่ ๘ เมษายน ๒๕๑๒

คำนำ

นายจำเนียร พริยะพงศ์ เป็นแพทย์แผนโบราณ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ดำรงตำแหน่ง รองนายกสมาคมแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ และท่านยังทำหน้าที่ด้านอื่น ๆ อีก เช่น การรับ—จ่ายเงิน การบัญชี และงานธุระการต่าง ๆ ตลอดถึงการหารายได้ให้แก่สมาคมฯ ซึ่งได้แก่งานด้านหนังสือพิมพ์ ข่าวสารการแพทย์โบราณ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่สมาชิกสมาคมแพทย์ฯ และบุคคลทั่วไป เจ้าภาพมีความประสงค์จะทำหนังสือแจกในงานฌาปนกิจศพเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่นายจำเนียร พริยะพงศ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว จึงได้นำเรื่อง "กรุตำรายาเกร็ด" ซึ่งเป็นเรื่องหนังสือในหลายเรื่องที่นายจำเนียร พริยะพงศ์ ได้รวบรวมลงไว้ในข่าวสารการแพทย์แผนโบราณ ทั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์แด่ผู้ได้รับไปไม่มากก็น้อย ขอให้กุศลผลบุญจงเป็นผลส่งให้ดวงวิญญาณของนายจำเนียร พริยะพงศ์ ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพโน้นเทอญ.

เจ้าภาพ

คำไว้อาลัย

วันที่ 30 ธันวาคม 2511 เวลา 16.00 น. เป็นวันที่ลูก ๆ ได้รับความเศร้าโศกอย่างมหันต์ คุณพ่อจากพวกเราไปด้วยอาการสงบ ไม่เจ็บปวด ไม่ทรมาณ ถึงแม้ลูกจะได้เตรียมใจมาแล้วตั้งแต่คุณพ่อเริ่มเจ็บ แต่ลูกก็ไม่วายเสียใจ และคิดถึงคุณพ่อเหลือเกิน

คุณพ่อเข้ารับการผ่าตัดเพื่อรักษาโรคมะเร็งที่ปอด ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2511 ได้ทราบจากคุณหมอที่ทำการผ่าตัดว่า คุณพ่อเป็นมะเร็งชนิดที่ร้ายแรงมาก มันกระจายตัวอย่างรวดเร็ว และอาจมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่ถึงปี ถึงอย่างไรลูกก็ยังมีความหวังว่าคุณพ่อคงจะอยู่ได้อีกนาน เพราะก่อนจะเข้าโรงพยาบาลนั้นคุณพ่อยังแข็งแรงมาก ไปไหนมาไหนได้อย่างสบาย เมื่อกลับมารักษาตัวที่บ้าน คุณพ่อรับประทานได้นอนหลับอยู่ไม่กี่วันก็ค่อย ๆ อ่อนเพลียลง แต่ไม่มีอาการเจ็บปวดที่ใดเลยและหมดแรงหัวใจวายไปในที่สุด

แม้จนบัดนี้ ลูกก็คิดเสมอว่าคุณพ่อยังไม่สมควรจะจากไป เพราะคุณพ่อเป็นที่พึ่งของลูก ๆ และคนอื่น ๆ เสมอมา.

จากลูก

ข่าวมรณะกรรม

เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งด้วย คุณหมอจำเนียร พิริยะ-พงศ์ ผู้เป็นทั้งรองนายกสมาคมแพทย์แผนโบราณ และผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวสารการแพทย์โบราณ ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ที่บ้านเลขที่ ๑๔๘ ถนนข้าวสาร พระนคร การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของคุณจำเนียร พิริยะพงศ์ครั้งนี้ เท่ากับสมาคมได้สูญเสียกำลังสำคัญไปคนหนึ่ง ถึงกับคุณหมอผล แพทย์ธเนศวร อุทานว่าผมได้ขาดแขนขวาไปเสียข้างหนึ่งแล้ว คุณจำเนียร ได้ตรากตรำทำงานโดยมิเห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก หรือสินจ้างรางวัลแต่อย่างใด ทำด้วยใจรักและส่วนรวมโดยแท้ ฉะนั้นสุขภาพของคุณจำเนียรจึงทรุดโทรมและทรุดหนักสุดกำลังความสามารถของแพทย์ จะเยียวยาและช่วยไว้ได้——น่าเสียดาย

"นาม รูป ย่อมแตกดับ จิตกลับสู่ชั้นชาติหน้ายถากรรม"

ขอคุณความดีของคุณจำเนียร พิริยะพงศ์ ที่ได้กระทำไว้ จงดลบันดาลให้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

สมาคมแพทย์แผนโบราณ

วัดพระเชตุพน ฯ

กรุตำรายาเกร็ด

อันว่ายาเกร็ดนี้ หมายความถึงจำพวกตัวยาที่ได้มาจากพืชพรรณพฤกษชาตินานาชนิด และแร่ธาตุต่าง ๆ ตลอดจนอวัยวะสัตว์ นำมาประกอบขึ้นเป็นยารักษาโรค บางชนิดที่เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนหรือเรื้อรัง โดยมากเป็นตัวยาหาได้ง่าย และไม่มากสิ่งซึ่งเจ้าของแต่ละท่านได้ทดลองรักษาหายมาแล้ว จึงอุทิศให้นำลงในหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นกุศลทาน ฉะนั้น คณะบรรณาธิการจึงเปิดกรุไว้ให้ท่านร่วมเปิดกรุแสดงยาเกร็ดด้วยกัน

อนึ่ง ยาเกร็ดนี้ บางตำรับก็ใช้รักษาโรคติดต่อ ซึ่งอยู่ในข่ายแห่งการควบคุมของกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ แต่การที่นำมาลงนี้ มิใช่จะส่งเสริมให้กระทำผิดกฎหมายประการใดหามิได้ หากแต่เพื่อจะอนุเคราะห์แก่ผู้ป่วยเจ็บ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยกระทันหัน และอยู่ห่างไกลหมอหรือโรงพยาบาล เพื่อบรรเทาอาการที่หนักให้เป็นเบา พอจะมีเวลาไปหาหมอทัน และอีกประการหนึ่ง ก็เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในงานวิจัยค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองต่อไป ฉะนั้น ท่านผู้ใดที่มียาประเภทนี้ ซึ่งได้ทดลองได้ผลแน่นอนมาแล้ว หากมีความปรารถนาจะร่วม

สาธารณกุศลเบิ่ดกรุยาร่วมกับเราด้วยแล้ว ขอได้กรุณาแจ้งให้ทราบเพื่อจะได้นำลงในหนังสือพิมพ์นี้ต่อไป และถ้าหากท่านผู้ใดได้นำยาเกร็ดที่ลงในหนังสือพิมพ์นี้ไปรักษาโรค ปรากฏผลประการใดแล้ว กรุณาแจ้งไปยัง **หมอจำเนียร พิริยะพงศ์** สำนักข่าวสารการแพทย์ จะได้รวบรวมลงพิมพ์ประกาศและจะแจ้งผลให้ท่านทราบในโอกาสต่อไป.

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ของสำนักงาน
ข่าวสารการแพทย์โบราณ

ขี้ผึ้งยารักษาแผลฝี และแผลเรื้อรังต่าง ๆ

ว่านทองคำ (นางคำ)	หนัก	๑	บาท
สีเสียดเทศ	,,	๑	,,
สีเสียดไทย	,,	๑	,,
ชันตะเคียน	,,	๑	,,
ฝางเสน	,,	๑	,,
ผมคนเผา	,,	๑	,,
ชินสี	,,	๑	สลึงเฟื้อง

รวมยา ๗ สิ่งนี้บดเป็นผง

ขี้ผึ้งแท้	หนัก	๒	บาท
น้ำมันงา		๒	ถ้วยชา
น้ำมันมะพร้าว		๒	ถ้วยชา

วิธีทำ

เอาเครื่องยาที่บดไว้แล้วนั้น ใส่ลงในน้ำมัน ตั้งไฟเคี่ยวจนเครื่องยาเหลืองกรอบ แล้วกรองเอาเครื่องยาทิ้งไป เสร็จแล้วเอาขี้ผึ้งใส่ผสมลงในน้ำมันเคี่ยวให้เข้ากัน แล้วยกลงจากไฟเก็บไว้ให้เย็นดูถ้าเห็นว่าน้ำมันใสมากก็เติมขี้ผึ้งลงอีก ดูให้พอเหมาะที่จะทาผ้าปิดแผลได้

ขี้ผึ้งยานี้ใช้รักษาแผลฝีเน่าเปื่อย และแผลเรื้อรัง แผลปากหมู แผลริมแข็งอื่น ๆ ถ้าจะทำเป็นยากัดหัวหูด จงเพิ่มชินสีลงเป็นหนัก ๑ บาท เท่ากับเครื่องยาอื่น ๆ

ขี้ผึ้งยาขนานนี้ ของคุณหมอบุก กลิ่นเลขา ข้าพเจ้าได้เคยใช้แล้ว ปรากฏผลศักดิ์สิทธิ์นัก จึงนำมาลงในหนังสือนี้ เพื่อเป็นสาธารณกุศล หากผลบุญ อันที่จะบังเกิดจากขี้ผึ้งยาขนานนี้แล้ว ขออุทิศแก่เจ้าของยาทั้งสิ้น.

ยารักษาแผลหมาบ้ากัด

ของ **คุณพ่อบุญ เมืองเรืองวิทย์** เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ได้บอกตำราให้ไว้และเล่าให้ฟังว่า เมื่อสมัยท่านยังเยาว์วัยเป็นมหาดเล็กของสมเด็จพระสังฆราช กรมหลวงวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศน์ฯ นั้น ได้ถูกสุนัขบ้ากัดที่เท้าเป็นแผลลึก เมื่อถูกกัดแล้ว ๒ วัน มีอาการปวด ปากแผลเป็นขอบเขียว สมเด็จพระสังฆราชฯ จะส่งต่อไปรักษาที่ไซ่ง่อน (ประเทศญวน) เพราะเวลานั้นโรงพยาบาลโรคหมาบ้ากัด (โรคกลัวน้ำ) ในประเทศไทยยังไม่มี แต่สมเด็จพระสังฆราช กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (องค์หลังต่อมา) ซึ่งเวลานั้นยังไม่ได้ทรงสมณศักดิ์ได้รับสั่งว่า ท่านมียาดีจะรักษาให้ ไม่ต้องไปรักษาที่ไซ่ง่อนดอก แล้วท่านก็ประทานยาให้ทำรักษา ได้ใช้ยาของท่านรักษาไม่กี่วันก็หายเป็นปกติตลอดมา ดังจะบอกตำรายาให้ต่อไปนี้ หากผู้ใดนำยานี้ไปใช้รักษาขออย่าได้เรียกร้องรางวัลขวัญข้าวเลย เพราะเจ้าของท่านปรารถนาให้เป็นกุศลทาน

หรือถ้าจะสนองคุณท่านก็ขอให้ทำบุญตรวจน้ำอุทิศกุศลไปให้ท่านเถิด

ขนานที่ ๑

๑. ใบกะทุงหมาบ้า ๑ กำมือ (ล้างให้สะอาด)
๒. เมล็ดสลอดบก ๗ เมล็ด
๓. สารหนู หนัก ๒ ไพ

ยา ๓ สิ่งนี้รวมกันตำให้แหลกละเอียดแล้วแบ่งพอกที่แผล เปลี่ยนยาวันละ ๒ ครั้ง ๓—๔ วัน เนื้อร้ายที่แผลก็จะหลุดถอนยวงออก เมื่อเนื้อร้ายหลุดถอนออกแล้วจึงเอายาขนานที่ ๒ พอกต่อไปจนหาย

ขนานที่ ๒

๑. ขนมปังปอนด์ใหญ่ ๑ ปอนด์
๒. เกลือทะเล ๗ เม็ด
๓. กระดาษฟางประมาณครึ่งหนึ่งของขนมปัง แช่น้ำให้เปื่อย แล้วบีบน้ำทิ้งเอารวมกันกับขนมปัง ตำให้แหลกเข้ากัน พอกแผลเรื่อยไปประมาณ ๙—๑๐ วันก็หาย ควรเปลี่ยนยาวันละ ๒ ครั้ง

อนึ่ง เรื่องหมาบ้ากัดนี้ มียาป้องกันพิษภายใน ควรรับประทานด้วยคือ ให้เอาเขียวเสือฝนกับน้ำซาวข้าวรับประทานวันละ ๓—๔ ครั้ง ถ้าหาเขียวเสือไม่ได้ก็เอารากมะตาดต้นฝนกับน้ำซาวข้าวรับประทาน เช่นเดียวกับเขียวเสือ.

ยาแก้ผมหงอกและผมร่วง

เอาต้นพญาเหล็ก ๑ ส่วน รากทองพันชั่ง ๑ ส่วน รวม ๒ สิ่งนี้ใส่หม้อต้ม กินบ้างทาบ้างทุกวัน ๆ ละ ๒—๓ ครั้ง ครั้งละครึ่งถ้วยชา ประมาณ ๓ เดือนจะเห็นผล ผมที่หงอกแล้วก็หายไป ที่งอกขึ้นใหม่จะกลับดำ.

ยาแก้สัตว์กัดต่อย

ตะขาบ, แมลงป่อง หรือแมลงที่มีพิษกัดต่อยก็ดี เอาเมล็ดมะขาม (มะขามใส่แกง) ฝนกับน้ำมะนาว (ฝนทางแบนของเมล็ด) แล้วเอาเมล็ดมะขามที่ฝนนั้นไปแปะที่แผลสัตว์กัดต่อย เมล็ดมะขามจะดูดพิษติดอยู่ ปล่อยไว้ เมื่อหมดพิษจะหลุดเอง.

ยารักษาเด็กชัก

เด็กมีอายุตั้งแต่ ๑ เดือน ถึง ๑ ปี ถ้ามีอาการชักให้ดูอุจจาระ ถ้าเป็นเยื่อเป็นใยเป็นเม็ดมะเขือ หรือเป็นเมือกมันสีเขียวก็ดีเหลืองก็ดี จงต้มยาหม้อข้างท้ายนี้ให้รับประทานจะหาย ศักดิ์สิทธิ์นักได้เคยใช้มาแล้ว

กระเพราแดงทั้ง ๕	๑ กำมือ
สมอไทย	๗ ผล
บระเพ็ด	๓ องคุลี
ขมิ้นอ้อย	๓ แว่น
ขิงแก่สด	๗ แว่น
เกลือทะเล	๑ หยิบมือ

ต้มด้วยน้ำพอสมควร ให้รับประทาน ๓ เวลา ก่อนอาหาร ขนาดรับประทานดูพอสมควรของอายุเด็ก คือ อายุ ๑—๓ เดือน ประมาณครั้งละ ๑—๒ ช้อนกาแฟ อายุ ๓—๖ เดือน ครั้งละ ๓ ช้อนกาแฟ หรือ ๑ ช้อนคาว ๖—๑๒ เดือน ครั้งละ ๑—๒ ช้อนคาว.

ยาตำรามหาวิเศษ

ยามหาวิเศษ แก้โรคได้ทุกชนิด เป็นยาอายุวัฒนะ รับประทานครบ ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี จะเดินได้ ๑๐๐—๒๐๐—๔๐๐ โยชน์ไม่เหนื่อย เป็นตำราที่สลักไว้ในศิลาประเทศอินเดียเก่าแก่ ให้เอาต้นเหงือกปลาหมอ ๒ ส่วน พริกไทย ๑ ส่วน ตากแห้งทำเป็นผงละเอียด ผสมกับเกลือพอสมควร แล้วใช้น้ำผึ้งเดือน ๕ ผสม ปั้นเป็นลูกกลอนเท่าเมล็ดพุดซา กินก่อนจะนอนกลางคืนกับน้ำสุกหนึ่งแก้วใหญ่ ๆ

ก่อนจะกินให้สวด นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ๓ จบ นะโมพุทธายะ ๓ จบ ระลึกถึงพระรัตนไตรทั้ง ๓ และเจ้าของตำรานี้ให้หายโรคทั้งปวงแผ่ส่วนกุศลไปให้แล้วให้อธิษฐานให้หายโรคเอาตามแต่ปรารถนาเทอญ

ห้ามกินกลางวัน ถ้าจะให้ถ่ายมากให้ปนกับยาถ่ายกินกับน้ำสุกมาก ๆ ไม่ให้ขายให้เป็นทานจะเอาเงินไม่ได้ ให้บอกกันต่อ ๆ ไปด้วย เทอญ.

ยาขับพยาธิตัวตืดหรือไส้เดือนตัวกลม

เอาเมล็ดในมะเกลือ (ชนิดที่ยังไม่แก่มากจนเมล็ดแข็ง) เท่าอายุของผู้ที่จะรับประทาน เคี้ยวกลืนกิน เวลากลางคืนก่อนนอน รุ่งเช้าตัวตืดจะออกมากับการถ่ายอุจจาระ ได้เคยใช้เห็นผลมาแล้ว (เด็ก ผู้ใหญ่รับประทานได้)

ยาขับพยาธิเส้นด้าย หรือพยาธิเข็มหมุด

พยาธิชนิดนี้ ส่วนมากมักเป็นแก่เด็ก ๆ

เอาถ่านไม้สะแก บดให้ละเอียดหนักประมาณ ๑๐ บาท น้ำ ๑ ขวดแม่โขงผสมกันตั้งไฟเคี่ยวประมาณ ๑๕ นาที แล้วเก็บไว้ให้เย็น รินเอาน้ำรับประทาน เวลาเช้าท้องว่าง หรือ

กลางคืนก่อนนอน ครั้งละครึ่งถ้วยชา มากน้อยตามควรแก่เด็กเล็กใหญ่ ตัวพยาธิจะถ่ายออกมากับอุจจาระ ดีนัก.

ยารักษาฟัน

ขนานที่ ๑

เอาเปลือกต้นข่อยหย่อง ๑ เปลือกต้นกระถินดอกเหลือง ๑ เปลือกต้นมะขามเทศ ๑ รวมสามสิ่งนี้เอาเท่า ๆ กัน ต้มด้วยน้ำพอควรใส่เกลือให้เค็มจัด ๆ เคี่ยวให้นาน ๆ แล้วรินน้ำอมเวลาเช้าก่อนล้างหน้าทุกวัน เดือกหนึ่งอมสัก ๗—๑๐ วัน ทุก ๆ เดือน ฟันจะแน่นทน ไม่เป็นรำมะนาด ปวดเจ็บโยกคลอน.

ขนานที่ ๒

เอาลูกพิกุลดิบ ๑ ข่าตาแดงแก่ ๆ (ข่าแกง) ๑ รวมสองสิ่งนี้ เอาเท่า ๆ กัน ตำให้แหลกเติมเกลือเล็กน้อย อมเวลาช้าก่อนล้างหน้าวันละ ๑ ครั้ง ทำเสมอ ๆ ปีหนึ่งสัก ๙—๑๐ วัน ฟันจะไม่เป็นโรครำมะนาดหรือแมลงกินฟัน แม้ฟันที่โยกคลอนก็จะกลับแน่น ไม่ปวดเจ็บ หรือผู้ที่ปวดฟัน เนื่องจากรำมะนาด หรือแมลงกินฟันก็อมหาย.

ยาขับปัสสาวะ ระดูขาว และหนองใน

เปลือกต้นกระดังงาไทย ตะไคร้หางนาค เถาวัลย์เหล็ก เปลือกส้นพร้านางแอ หัวข้าวเย็นเหนือ หัวข้าวเย็นใต้ ยา ๖ อย่างนี้ เอาหนักสิ่งละ ๔ บาท สารสมหนัก ๑ บาท

รวมยาทั้งนี้ใส่หม้อต้มด้วยน้ำพอสมควร รับประทานครั้งละ ๒—๓ ช้อนโต๊ะ วันละ ๓ เวลาหลังอาหาร

ยากำลังชื่อ เฒ่าปล้ำช้าง

กำลังวัวเถลิง ๑ ส่วน พญาช้างดำ ๑ ส่วน พญาช้างเผือก ๑ ส่วน กำลัง ๗ ช้างสาร ๓ ส่วน เฒ่าปล้ำช้าง ๓ ส่วน พริกไทยร่อน ๑ ส่วน

รวมยาทั้งนี้บดเป็นผง ผสมน้ำผึ้งปั้นเท่าเมล็ดบัวกลืนกินก่อนอาหารเช้าเย็น ท่านเจ้าของยาบำรุงกำลังวิเศษนักแล.

ยาเป่าคอ

แก้โรคผีในคอ หรือ แซงอ้

เอาชมด พิมเสนดี กฤษณา กะลำพัก (สลัดได) แก่นจันทน์แดง แก่นจันทน์ขาว น้ำประสานทองสะตุ ชาดหรคุณจีน หอยสังข์เผา การะบูน โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐก้านพร้าว

โกฐพุงปลา รวมยา ๑๔ สิ่งนี้ เอาหนักสิ่งละ ๑ ส่วนเท่าๆ กัน บดเป็นผงละเอียด ใช้หลอดกาแฟใส่ยาเป่าเข้าไปในคอ คะเนให้ถูกหัวฝี ก่อนจะเป่ายาให้เอาดีงูเหลือมละลายน้ำ แซกพิมเสน หยอดลงไปในคอเสียก่อน จึงเป่ายาเจ้าของเดิมที่ให้ตำราไว้ได้บอกว่า ได้ใช้รักษาหายมาแล้ว วิเศษนัก.

ยาต้มแก้ไตพิการ

ของหลวงมนูญศาสตร์สาธร

เมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้ใช้รักษาโรคไตพิการ ปัสสาวะแดงเหลืองขุ่นข้นเป็นตะกอน ปัสสาวะกระปริบกระปรอย ปวดหัวเหน่าและเบาหวาน ได้ผลมาแล้ว

เถาสะค้าน	หนัก ๑ บาท
รากช้าพลู	หนัก ๑ บาท
รากเจ็ดมูลเพลิง	หนัก ๑ บาท
ดีปลี	หนัก ๑ บาท
ขิง	หนัก ๑ บาท
แฝกหอม	หนัก ๑ บาท
ผลสมอไทย	หนัก ๑ บาท
ผลสมอดีงู	หนัก ๑ บาท
ผลสมอพิเภก	หนัก ๑ บาท

แห้วหมู	หนัก ๑ บาท
โคกกระสุน	หนัก ๑ บาท
แก่นจันทน์แดง	หนัก ๑ บาท
แก่นจันทน์ขาว	หนัก ๑ บาท
ลูกผักชีลา	หนัก ๑ บาท
หัวข้าวเย็นเหนือ	หนัก ๒ บาท ๒ สลึง
หัวข้าวเย็นใต้	หนัก ๒ บาท ๒ สลึง

อ้อยแดงชาตรี สามปล้อง ทุบให้แตก

เกลือสมุทร ๓ หยิบมือ

รวมยาทั้งนี้ต้มด้วยน้ำพอสมควร รับประทานครั้งละ ๑ ถ้วยชา วันละ ๒—๓ ครั้ง ก่อนหรือหลังอาหารก็ได้

ยาอนันตคุณ

ของหลวงมนูญศาสตร์สาธร

ยาดำ	หนัก ๙ บาท
มหาหิงคุ์	หนัก ๖ บาท
ขิงแห้ง	หนัก ๖ บาท
พริกไทยร่อน	หนัก ๖ บาท
ดีปลี	หนัก ๑๘ บาท

กานพลู	หนัก ๓ บาท ๓ สลึง
การะบูน	หนัก ๓ บาท ๓ สลึง
เนื้อลูกกระวานโพธิสัตย์	หนัก ๑ บาท ๒ สลึง

รวมยาทั้งนี้ บดทำผงผสมน้ำมะนาว เกลือ ขิมต้มก็ได้ เป็นกระสาย ปั้นลูกกลอนกลืนกินก่อนอาหารเช้าเย็น ครั้งละหนักประมาณ ๑ เฟื้อง หรือ ๑ สลึง

แก้ไตพิการ ปอดพิการ เมื่อยปวด บวมฉุ และสมองพิการ ถ้าจะแก้เบาหวาน ให้รับประทานคู่กับยาต้มขนานแก้ไตพิการ ที่ลงไว้ในกรุตำรายาเกร็ด เล่ม ๑๑ ปีที่ ๓ ประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๙

ยาแก้มูตพิการ หรือเบาหวาน

ของคุณหมอวงษ์ ประเสริฐศิลป์

มีอาการให้ถ่ายปัสสาวะมากวันละหลายทะนาน และถ่ายวันละหลาย ๆ ครั้ง

เอาหัวดองดึง ๑ ส่วน พริกไทยร่อน ๑ ส่วน ดีปลี ๑ ส่วน รากเจ็ดมูลเพลิงแดง ๑ ส่วน หัวกะเทียม ๓ ส่วน

รวมยา ๕ สิ่งนี้บดเป็นผง รับประทานก่อนอาหารเช้าเย็น ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟพูน กับน้ำกระสายข้างท้ายนี้

น้ำกระสายผสมยาข้างบนนี้รับประทาน

เอาใบขี้เหล็กสด ๑ กำมือ หัวกระชายทุบให้แตก ๓ หัว สารส้ม ½ กรัม ดินประสิว ½ กรัม น้ำ ๒ ถ้วยแก้ว น้ำเย็นธรรมดา ต้มเคี่ยวพอประมาณ เป็นกระสายละลายยาข้างบนนี้รับประทาน

ย.ขนานนี้ เมื่อคุณหมอวงษ์ ยังมีชีวิตอยู่ท่านได้ทำการรักษาคนป่วยเป็นโรคมูลพิการ ได้ผลมาหลายคนแล้ว ถ้าผู้ใดนำไปรักษาได้ผล กรุณาทำบุกตรวจน้ำอุทิศกุศลให้ท่านท่านเจ้าของตำราด้วย.

ยารักษาซางเด็ก

วัตถุส่วนประกอบ

๑. เปลือกต้นลิ้นฟ้า (เปลือกเพกา)	หนัก ๑๕ กรัม
๒. เปลือกต้นฝรั่ง	หนัก ๑๕ กรัม
๓. เปลือกต้นไข่เน่า	หนัก ๑๕ กรัม
๔. หญ้างวงช้างทั้ง ๕	หนัก ๑๕ กรัม
๕. ก้านมะละกอ	หนัก ๑๕ กรัม
๖. ไพล	หนัก ๗½ กรัม
๗. กะทือ	หนัก ๗½ กรัม

วิธีทำและขนาดรับประทาน

รวมยา ๗ สิ่งนี้ตากแดดแห้ง บดเป็นผงผสมน้ำสุกปั้นเป็นเม็ด หนักประมาณเม็ดละ ๑ กรัม เด็กอายุไม่เกิน ๒ ปี รับประทานก่อนอาหารเช้า–เย็น ครั้งละ ๑ เม็ดกับน้ำสุก รับประทานทุกวันจนถึง ๕๐ เม็ด เด็กจาอ้วนท้วนแข็งแรง

สรรพคุณ แก้ธาตุพิการของโรคตานซาง มีอาการท้องอืดเฟ้อ อาหารไม่ย่อย อุจจาระขาวเหม็นคาว หรือเป็นมูกเลือด เวลานอนกลางคืนหัวร้อน เท้าเย็น

ยาขนานนี้ เจ้าของตำราได้ใช้แก้โรคซางเด็กได้ผลมามาก จึงส่งมาให้ลงในหนังสือนี้ เพื่อสาธารณสุข จึงขอโมทนาส่วนกุศลอันพึงจะได้จากตำรายานี้ ให้ท่านเจ้าของตำรา จงประสบสุข ปราศจากทุกข์ภัยพิบัติทั้งปวงฯ

ส่วนที่มิได้บอกชื่อเจ้าของตำรานั้น เพราะเซ็นชื่ออ่านไม่ออก และมิได้แจ้งที่อยู่ไปด้วย จึงเป็นที่น่าเสียใจ.

๘๖ ซอยเจริญใจ ต. คลองต้น อ. พระโขนง จ. พระนคร

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐

เรียน คุณหมอจำเนียร พิริยะพงศ์

ผมได้อ่านเรื่องต้นลั่นทมของคุณหลวงบุเรศรบำรุงการ ทำให้นึกถึงตำรายาเกร็ดได้อีกขนานหนึ่ง

ยานี้ได้มาจากหัวหน้ากุลีช่างก่อสร้าง เขามารับจ้างทำการปลูกบ้านอยู่ใกล้ ๆ บ้านผม ที่บ้านผมปลูกต้นลั่นทมไว้ดูเล่น ๒—๓ ต้น เพราะผมไม่ถือว่าเป็นต้นไม้ที่ปลูกตามวัดหรือสุสานเหนือหลุมฝังศพ นายหัวหน้ากุลีคนนั้นผมก็ลืมถามชื่อเสียงเรียงนามของเขาไว้ ในระหว่างที่เขามาทำการรับจ้างปลูกบ้านดังกล่าวแล้ว เขาเคยมาขอกรีดยางลั่นทมไปทำยา ๒—๓ ครั้ง ผมถามเขาว่า "เอาไปใช้ทำยาแก้โรคอะไร" ?

เขาตอบว่า "เป็นยาทาแผลพุพอง แผลเรื้อรัง และโรคหิดหรือสิงคโปร์ฟุตก็ได้" ผมจึงขอจดส่วนผสมไว้ มี ๖ อย่างด้วยกัน คือ

ยาฉุน ๑ ตั้ง กระเทียม ๗ กลีบ เกลือ ๓ เม็ด น้ำมันมะพร้าวประมาณ ๑ กระป๋องนมข้นหวาน กำมะถันปะมาณ ๑/๔ กระป๋องนมข้นหวาน ยางลั่นทมประมาณ ๑ ช้อนชา ส่วนผสมเหล่านี้ไม่เป็นอันตรายแก่ผิวเนื้อ จึงเพียงแต่กะประมาณเอาเท่านั้น นอกจากเกลือเขาบอกว่าถ้าใส่มากมันจะทำให้แสบ

เอายาฉุน กำมะถัน เกลือ และกระเทียม บดหรือตำให้ละเอียด ส่วนยางลั่นทมใช้มีดกรีดบั้งตามลำต้นหรือกิ่งก้านให้ยางไหลออกมาจับแห้ง แล้วใช้มีดค่อย ๆ ขูดเอาแต่เฉพาะยาง รวมเป็น ๕ สิ่งผสมลงในน้ำมันมะพร้าวใส่ภาชนะตั้งไฟให้เดือดทิ้งไว้จนน้ำยาเย็นแล้วจึงค่อยทา แผลพุพองเปื่อยเน่าก็จะแห้งตกสะเก็ดหลุดไปเอง

ที่จริงยาทาแก้โรคหิดทั้ง ๕ สิ่ง คือ กำมะถัน น้ำมันมะพร้าว ยาฉุน เกลือและกระเทียม ผมเคยทราบมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นศิษย์วัด เคยได้เห็นหัวหน้าศิษย์วัดเขาทำขึ้นรักษาคนที่เป็นหิดมาแล้ว แต่มาได้เพิ่มยางลั่นทมจากหัวหน้ากุลีรายนี้ จึงเห็นแปลกไปกว่าของเดิม เขาว่ามันทำให้แผลแห้งและตกสะเก็ดหายได้รวดเร็วดี.

ขอได้รับความนับถือ
บำรุงราชบริพาร

ยารักษาโรคหืด

ของ ส.อ. ห้อง พิมาน กองพันทหารราบที่ ๑ กรมผสมที่ ๕ จังหวัดชุมพร (ผู้พิชิตจรเข้อ้ายด่าง แห่งคลองบางมุด จังหวัดชุมพร)

ส.อ. ห้อง พิมาน ได้บอกว่ายารักษาหืด ขนานที่จะบอกตำราให้ข้างท้ายนี้เป็นตำราของ หลวงพ่อขำ แห่งวัดประสาทนิกร จังหวัดชุมพร ได้ทำขึ้นรักษาโรคหืดผู้ใหญ่และเด็กหายมาแล้ว จึงขอให้ลงพิมพ์ในหนังสือนี้ เพื่อเป็นสาธารณกุศล ถ้าท่านผู้ใดเป็นโรคหืด จงทดลองทำใช้ดู ได้ผลประการ

ได้แล้วกรุณาแจ้งไปให้สมาคมทราบด้วย เพื่อจะได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

หัวงูเห่า ๓ หัว สุมไปสุกเป็นถ่าน ๑ ส่วน
หางจรเข้ ทั้งเนื้อและเกล็ด สุมไปเป็นถ่าน ๑ ส่วน
ใบสะเดา คั่วให้เกรียม ๑ ส่วน
ใบพิมเสน คั่วให้เกรียม ๑ ส่วน
ใบมะรุม คั่วให้เกรียม ๑ ส่วน
น้ำประสานทองสตุ ๑ ส่วน

รวมยาทั้งนี้ บดเป็นผงรับประทาน ครั้งละประมาณ ๑ กรัม ผสมน้ำมะนาวแทรกเกลือ ถ้าเด็กผสมน้ำผึ้งรวงรับประทาน ลดยาลงตามส่วน

ยานี้ใช้รับประทานเมื่อเวลาหืดจับ รับประทานเพียง ๓ หรือ ๕ ครั้งก็หาย.

ยารักษาโรคประสาท

ยาขนานนี้ เป็นพระตำราของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ ๔ สมเด็จวัดอนงค์ (เมื่อครั้งยังมีพระชนชีพอยู่) ได้เคยใช้รักษาหายมาแล้ว และได้มอบตำราให้มหาบุ๋ย มหาบุ๋ยได้เคยปรุงให้คนเป็นโรคประสาทซึ่งมีอาการมึนงงในสมอง นอนไม่หลับ สติฟั่นเฟือน คุ้มดี

คุ้มร้าย หายมาแล้ว แต่มหาบุ้ยไม่ได้เป็นหมอ จึงมอบตำราให้มาลงในหนังสือพิมพ์นี้ เพื่อเป็นสาธารณกุศล หากท่านผู้ใดนำไปรักษาผู้ป่วยโรคประสาทหายแล้ว ขออย่าได้เรียกรางวัลขวัญข้าวเลยเป็นอันขาด จงอุทิศเป็นการกุศล เพื่อบรรเทาทุกข์ทรมาณของผู้ที่เป็นโรคนี้เถิด ตำรานี้กล่าวไว้เป็นคำกลอน ดังต่อไปนี้

ยาแก้กระษัยกล่อน ยาอื่นห่อนบแก้ได้ กล่อนน้ำและกล่อนไฟ กล่อนใดๆ ไม่รอร่า หายสิ้นได้กินแล้ว กายเหมือนแก้วไม่มีผ้า แสลงใจ ใบกรวยป่า เปลือกพยาสัตตะบัน ใบเลี่ยน ชุมเห็ดไทย มะคำไก่ ท่านจัดสรร ข่อยนั้นมีหลายพันธุ์ ข่อยหยองนั้น ท่านทำยา แก่นแสมสาร แสมทะเล ขี้เหล็กทั้ง ๕ ๑๐ สิ่งจริงๆ นา เอามาเท่าๆ กัน ต้มกินวันละน้อย มือละช้อนหอย หรือถ้วยถัน ไม่ช้า ไม่นานวัน หาไม่ทัน อยากกินเอย

ตัวยาในคำกลอนมีดังนี้

ต้นแสลงใจ ใบกรวยป่า เปลือกต้นพยาสัตตะบัน ใบเลี่ยน ชุมเห็ดไทยทั้ง ๕ เปลือกต้นมะคำไก่ เปลือกต้นข่อยหยอง แก่นแสมสาร แก่นแสมทะเท ขี้เหล็กทั้ง ๕

รวมยา ๑๐ สิ่งนี้ เอาสิ่งละหนัก ๑ บาท ใส่หม้อเติมน้ำท่วมยา ต้มเคี่ยวพอสมควร รินแต่น้ำรับประทาน ครั้งละ

๑ ช้อนเคลือบตักแกง หรือ ๑ ถ้วยตะไล (ถ้วยนม) วันละ ๒ เวลา ก่อนอาหารเช้า–เย็น อย่ารับประทานยาเกินกำหนดนี้ เพราะมีตัวยาเมาเบื่อผสมอยู่ จะทำให้มึนเมา.

ยาแก้ลมต่าง ๆ

สิทธิการิยะ จะกล่าวถึงยาร้อน กินแก้กล่อนลมวิงเวียน ลมพัดขึ้นเบื้องเศียรพัดวิงเวียนมืดมัวตา หันหวนบ่วนลงมาถึงบาทาเป็นเหน็บ ลมกล่อนก้อนพรรดึก ร้อนพึกลึกจุกเสียดแทง ดวงจิตระเหระหันตัวสั่นอยู่ละเลิมตัวสั่นเทิ้มทั่วทั้งกาย ปากเบี้ยว ชักตาหงาย สั่นทั้งกายดังผีสิง ลมหาวแลลมเรอ ลมให้เพ้อชั่วจริง ๆ ลมจับระงับนิ่งมิรู้ตัว ลมมรรยาบ้าหึงผัว บ้างเต้นรำทำแก่ตัว ชักหนักหนาลมตะคิว ชักแอ่นคู้ลมบ้าหมูน่าเวทนาศุดคู้อยู่อัตรา ลมขี้ข้าน่าบัดสี

มหาหิงคุ์	๑ ส่วน	ว่านน้ำ	๒ ส่วน
เจตมูลเพลิง	๓ ส่วน	เมล็ดผักชีล้อม	๔ ส่วน
เถาสค้าน	๕ ส่วน	โกฐสอ	๖ ส่วน
พริกไทยร่อน	๗ ส่วน	มะตูมอ่อน	๘ ส่วน
ดีปลี	๙ ส่วน	ขิงแห้ง	๑๐ ส่วน
สมอเทศ	๑๑ ส่วน	เทียนดำ	๑๒ ส่วน
ดอกบุนนาค	๑๓ ส่วน	รากทนดี	๑๔ ส่วน
เปล้าน้อย	๑๕ ส่วน		

รวมยา ๑๕ สิ่งนี้บดเป็นผงละเอียด รับประทานครั้งละหนักประมาณ ๑ สลึง กับน้ำร้อนหรือน้ำส้มซ่า ก่อนอาหารเช้า เย็น

แก้ลมต่าง ๆ ดังคำกลอนที่กล่าวไว้ข้างบนนี้ ยาขนานนี้หากผู้ใดนำไปใช้ได้ผลแล้ว ขออุทิศกุศลให้แก่ หมอวงศ์ประเสริฐศิลป์ ผู้มอบตำรานี้.

ยาดองมะกรูด

แก้โรคริดสีดวงพลวก ริดสีดวงผอมแห้ง แก้โลหิตระดูสตรีไม่ปกติ เน่า เหม็น เป็นลิ่ม เป็นก้อน ตกระดูขาวและปวดประจำเดือน แก้โรคอยู่ไฟไม่ได้ (โรคภายหลังการคลอดบุตร) มีอาการต่าง ๆ ตลอดทั้งโรคกระษัย ปวดเมื่อยเจ็บหลัง ไอเรื้อรัง ผอมเหลือง เบื่ออาหาร เมื่อรับประทานยานี้จะทำให้ร่างกายปกติสมบูรณ์ ผิวพรรณสดใส

ยาขนานนี้ ของท่านขุนบางจากเจียระการ กำนันตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้มอบตำราให้ไว้ ท่านเจ้าของยาได้เคยทำแจกเป็นทานแก่ผู้ที่เจ็บป่วยเป็นโรคดังที่กล่าวมาข้างต้น หายสบายดี เป็นจำนวนมากคน หากผู้ใดได้ยาขนานนี้ไปรักษาโรคหาย ขอให้ซื้อของ

ทำบุญใส่บาตร อุทิศกุศลให้แก่ท่านเจ้าของยาด้วย และขออย่าได้ปิดบังตำรานี้เลย ซึ่งจะได้บอกตำราและวิธีทำต่อไปนี้

๑.	เถาบอระเพ็ด	๑ ลิตร	๒.	เถาวัลย์ด้วน	๑ ลิตร
๓.	เถาชิงช้าชาลี	๑ ลิตร	๔.	เถาวัลย์ปูน	๑ ลิตร
๕.	ฝาง	๒ กำมือ	๖.	แก่นแสมสาร	๒ กำมือ
๗.	แก่นแสมทะเล	๒ กำมือ	๘.	เกลือ	๑ ลิตร
๙.	ข้าวสุก	๑ ลิตร	๑๐.	ดอกคำฝอยหนัก	๒ บาท
๑๑.	มะกรูด	๓๓ ผล			

วิธีทำ เอาเครื่องยาที่เป็นไม้ เป็นเถา สับให้เป็นท่อนเป็นชิ้นเล็ก ๆ รวมกันใส่โอ่งมังกร หรือกระถางก็ได้ ต้มน้ำใส่ให้ท่วมยา แล้วผ่ามะกรูดใส่ดองตากแดดไว้ ๓ วัน รับประทานครั้งละ ๑ ถ้วยชา ก่อนอาหารเช้า—เย็น.

ยาหอมสังข์ทอง

แก่นจันทน์เทศ	หนัก ๑ บาท
แก่นจันทน์แดง	,, ๑ บาท
แก่นจันทน์ชมด	,, ๑ บาท
ชลูด	,, ๑ บาท
อบเชยเทศ	,, ๑ บาท
ชะเอมเทศ	,, ๑ บาท

โกฐเชียง	หนัก	๑ บาท
โกฐสอเทศ	,,	๑ บาท
โกฐหัวบัว	,,	๑ บาท
โกฐจุฬาลำพา	,,	๑ บาท
โกฐเขมา	,,	๑ บาท
หอยสังข์หนาม (สุม)	,,	๑ บาท
ดอกพิกุล	,,	๑ สลึง ๑ เฟื้อง
ดอกบุนนาค	,,	๑ สลึง ๑ เฟื้อง
ดอกสารภี	,,	๑ สลึง ๑ เฟื้อง
พริกไทยร่อน	,,	๑ สลึง ๑ เฟื้อง
ดีปลี	,,	๑ สลึง ๑ เฟื้อง
หญ้าฝรั่น	,,	๑ สลึง
ชมดเช็ด (ฆ่าแล้ว)	,,	๑ ,,
พิมเสนดี	,,	๒ ,,
ทองคำเปลว	,,	๗ แผ่น

รวมยาทั้งนี้บดเป็นผงละเอียด ผสมน้ำดอกไม้เทศปั้นเป็นเม็ดเท่าเม็ดมะละกอ รับประทานกับน้ำสุก ครั้งละ ๕—๗ — ๑๑ เม็ด แก้ลมกองละเอียดที่กระทำให้ดวงจิตขุ่นมัว สวิงสวาย ใจสั่น อ่อนเพลีย วิงเวียน มืดหน้าตาลาย.

ยาแก้ไข้จับสั่น

หมอสี่ (นนทบุรี)

ให้เอา	รากกำจาย	๑ ส่วน
	รากนมวัว	๑ ส่วน
	รากนมแมว	๑ ส่วน
	รากมะตูม	๑ ส่วน
	รากสีหวด	๑ ส่วน
	รากชำมะเลียงบ้าน	๑ ส่วน
	รากชำมะเลียงบ่า	๑ ส่วน

สรรพยาทั้งนี้เอาเสมอภาคใส่หมอต้มรับประทานเช้าเย็นครั้งละถ้วยขนาดกลาง แก้ไข้จับ ไข้สั่นและไข้เรื้อรังมาตั้ง ๒—๓ เดือนก็หาย ถ้าต้มยาหม้อนี้ไม่หายจับท่านว่าไม่ใช้ไข้ ให้ตำยานี้พอกที่ชายม้าม ให้เอา เจตมูลเพลิง๑บาท หัวดองดึง ๑ บาท พริกไทยร่อน ๗ เม็ด กระเทียม ๗ กลีบ ตำยานี้ให้แหลกแล้วพอกบนใบตอง อย่าเอายาพอกที่เนื้อคนไข้เป็นอันขาด.

ยาประสะชะเอมใหญ่

อาการไอจากโรคต่างๆ นั้น เป็นอันตรายและทรมานอย่างยิ่ง คุณหมอยัง พนมยันต์ อดีตกรรมการแพทย์แผนโบราณกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหมอผู้เฒ่าปัจจุบันอายุ ๘๐ ปีเศษ แล้ว ได้มอบตำรายาแก้ไอ ซึ่งเคยใช้ได้ผลดีมาแล้ว มาให้ลงในหนังสือพิมพ์นี้เพื่อเป็นสาธารณกุศล ดังต่อไปนี้

เมล็ดโหรพา	หนัก	๑๕ กรัม
เมล็ดผักชีลา	หนัก	๑๕ กรัม
โกฐหัวบัว	หนัก	๑๕ กรัม
เทียนเยาวพานี	หนัก	๑๕ กรัม
เทียนขาว	หนัก	๑๕ กรัม
โกฐพุงปลา	หนัก	๑๕ กรัม
ผลสมอทั้งสามสิ่งละ	หนัก	๑๕ กรัม
ผลมะขามป้อม	หนัก	๑๕ กรัม
รากไคร้เครือ	หนัก	๑๕ กรัม
น้ำประสานทองสะตุ	หนัก	๑๕ กรัม
ชะเอมเทศ	หนัก	๑๙๕ กรัม

รวมสรรพยาทั้งนี้บดเป็นผง ปั้นเป็นเม็ดๆ ละหนัก ประมาณครึ่งกรัม

สรรพคุณ แก้ไอเสมหะเหนียว ไอเนื่องจากไข้หวัด ไอหืด ไอหอบ ไอริดสีดวง และไออื่นๆ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก

วิธีใช้ บดแทรกเกลือรับประทานหรืออมทั้งเม็ด ครั้งละ ๒—๓ เม็ด วันละ ๓ เวลา ก่อนหรือหลังอาหารก็ได้ เด็กลดยาลงตามส่วน.

สรรพคุณของสมุนไพรบางชนิด ซึ่งจะได้นำลงพิมพ์ข้างท้ายนี้ นายมนัส ลั่มเบอับดุล สมาชิกสมาคม อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๔ ถนนเจิมจอมพล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กล่าวว่าสรรพคุณสมุนไพร บางชนิดที่ส่งมานี้ ได้พบในหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ เมื่อนานมาแล้ว เห็นว่าจะมีคุณประโยชน์ต่อมวลชนทั้งหลายเมื่อคราวจำเป็น จึงได้ส่งมาให้ลงหนังสือพิมพ์นี้

ขอขอบคุณ นายมนัส ลั่มเบอับดุล เป็นอย่างมากที่มีน้ำใจเห็นแต่ประโยชน์ส่วนรวม

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงลักษณะ และสรรพคุณของต้นไม้ป่าบางอย่างที่เป็นคุณประโยชน์แก่ท่านที่เดินทางป่าดง เมื่อ

เวลาฉุกเฉินหายาไม่ทัน ก็จะได้ใช้ต้นไม้ในป่าเมื่อพบเข้าก็จะได้ใช้พอเป็นทางปะทังพากันเอาตัวกลับมาบ้านได้ ในเมื่อยังไม่ถึงวาระหรือพอปะทังไปหาแพทย์เยียวยาได้ และท่านที่เคยได้รากไม้จากพระธุดงค์ที่กลับมาจากป่าเขาว่าเป็นยาแก้สิ่งนั้นสิ่งนี้ และพระธุดงค์ท่านก็หารู้จักต้นและลักษณะของต้นไม้นั้นเป็นอย่างใดไม่ ก็มีโดยมากได้มาจากพวกชาวป่าขุด หรือตัดมาถวายว่าเป็นยาแก้อย่างนั้นอย่างนี้ และต้นไม้ที่มีประ-โยชน์เหล่านี้ชาวป่าก็ไม่ใคร่ทราบทุกคน จะมีอยู่บ้างก็คนละอย่างสองอย่าง เมื่อพบปะและคุ้นเคยกันมากคน ก็ได้ความหลายอย่างและต้นไม้ต้นใดที่ใช้ประโยชน์ได้ทางใดเขามักปิดเพื่อประสงค์หาสินบนในทางแก้ จึงจะขอบรรยายไว้เพื่อเป็นผลผลานิสงค์เท่าที่ได้ทราบมาคือ ยาแก้อสรพิษจะเป็นงูร้ายชนิดใดก็ตาม มีต้นยาในดงที่แก้ได้อยู่ ๔ อย่าง

อย่างที่ ๑ ชื่อกล้วยน้อย ลักษณะต้นและใบดังต้นกระดังงาจีนบ้านเรา แต่ดอกเล็กกว่า กลิ่นหอมเช่นเดียวกัน มีลูกก็เช่นเดียวกัน รากมีสีดำ กลิ่นเหม็นดังน้ำมันดิน ทางตะวันตกเรียกพระยาเล็บครุฑ เพราะที่ก้านจะงอยดอกงุ้มเหมือนเล็บนก ใช้รากตากแห้งหรือใช้สดก็ได้ฝนกับเหล้าหรือน้ำให้รับประทานและทาอย่าให้ถูกปากแผล แม้เลือดออกตามเส้นขนให้พ่นแล้วเอาผ้าคลุมไว้ แต่ชาวป่ามักใช้เมื่อถูกกัด

สลบไป แล้วใช้มดแดงเคาะลงให้กัดตัวผู้เจ็บ แล้วพ่นยานี้ให้ทั่วตามตัว วิธีนี้เข้าใจว่าจะให้ยาซึมเข้าเส้นโลหิตเอากำลังน้ำส้มของมดแดงพาฤทธิ์ยาไปเพิ่มกำลังยาช่วย

อย่างที่ ๒ ต้นมะนาวน้ำซึ่งมีตามริมห้วย หรือทางเหนือหนองบึง มีลักษณะคล้ายต้นมะนาวแต่มีผลเล็ก ใช้รากฝนแก้ดังอย่างที่ ๑

อย่างที่ ๓ ต้นเชียงปีน หรือรางปีน หรือต้นอนันตคุณ ลักษณะใบดังใบชลูด แต่ใบเล็กปลายแหลมมีดอกตามข้อ ดอกเล็ก ๆ ดังดอกชลูด ผลเล็กดังลูกเข็ม สุกมีสีแดงต้นขาว ถ้าต้นแก่จัดมักอกแตก หรือกลางต้นแตกแผ่เป็นปีกออก หรือถ้าตามก้านแตกคล้ายเป็นรางปีน ไม้ต้นนี้มีกลิ่นและรสเย็น ใช้รากฝนด้วยน้ำซาวข้าวชุบสำลีดับพิษผีที่มีพิษทั้งปวง แก้ปวดฝีในหูและใช้ฝนเป็นกระสายแก้ไข้ร้อนทุรนทุราย หรือจะฝนกับน้ำรับประทานเปล่า ๆ ก็ได้ แก้อสรพิษฝนกับน้ำเปล่า ๆ หรือน้ำซาวข้าวให้รับประทานและทาดังวิธีต้นไม้อย่างที่ ๑

อย่างที่ ๔ ต้นสมัด ไม้ต้นนี้ใบเล็ก ๆ เป็นพุ่มที่ยอดคล้ายต้นเล็บครุฑ แต่ใบมีคาย อย่างสูงในราว ๒ ศอก มีดอกและผลดังสะเดา ต้นและใบเหม็นกลิ่นดังต้นโปร่งฟ้าหรือเขยตาย เกิดตามดงแถวนครราชสีมาตลอดแนวไปจนถึง อุบล,

อุดร, ร้อยเอ็ด คนพื้นป่ารู้จักต้นไม้นี้ได้ดี บางท่านเรียกสหัศคุณไทย แต่มาเทียบดูลักษณะไม่เหมือนกับสหัศคุณไทยเลย ใบมีละอองคาย ๆ เล็กน้อย รากมีกลิ่นฉุนร้อนใช้แก้เหมือนอย่างที่ ๑ จะใช้สดหรือแห้งก็ได้ทั้ง ๔ ชนิด แก้อสรพิษหรือพิษใด ๆ กัดจะใช้ยาหมู่นี้ แต่อย่าง ๑ หรือ ๒ อย่าง หรือ ๓ อย่าง หรือทั้ง ๔ อย่างฝนรวมกัน ให้รับประทานหรือพ่นยิ่งได้ผลดี เพราะเท่าที่สังเกตมาชาวป่าสูง ๆ ไม่ใคร่เป็นอันตรายแก่งูกัดเลย บางคนมือด้วนแค่ข้อมือ โดยถูกงูคอบาหรือกะปะกัดเน่าหลุดเป็นข้อ ๆ ไป เมื่อใช้ยานี้แล้วจะหยุดเน่าไม่ลามปามต่อไป มีชาวป่าบางคนเมื่อถูกงูกัดก็รีบให้กินพริกมาก ๆ จะไม่รู้สึกเผ็ดเลย เมื่อพิษคลายแล้วจะรู้สึกเผ็ดและพิษนั้นจะไม่ทำให้เลือดข้น

๕. การเดินป่ามักผิดของในป่า เช่นรับประทานเห็ด, หอย, มัน, ใบไม้ ลูกไม้บางชนิดมีพิษเบื่อเมา ชาวป่าใช้แก้ด้วยรากเถาวัลย์หญ้านางแดง เถาวัลย์หญ้านางแดงนี้ ใบมีลักษณะเช่นเดียวกับเถาวัลย์หญ้านางบ้านเรา แต่ต้นเป็นเถาขนาดใหญ่ขนาดข้อมือ มีดอกเป็นช่อและมีสีม่วงดังดอกถั่วพลู ใช้รากฝนกับน้ำรับประทานแก้เบื่อเมา หรืออีกอย่างหนึ่งใช้ราก

พุดผา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่เกิดตามดานหินลาด ๆ ลักษณะต้นตั้งเกด มีตาทั้งต้น ต้นขาว ๆ ดอกดังดอกพุดแต่ไม่ซ้อน หรือที่เรียกว่าพุดลา

๖. ถูกเสือหรือจรเข้กัด ถ้าหาว่านหรืออะไรแก้ไม่ได้ สำหรับที่พิษถูกกัดทำให้คลั่งเพ้อ ที่เรียกว่ารังควานเข้า ให้รับประทานกลอยชนิดคันให้มาก ๆ พิษจะหายไป ในเมื่อรู้สึกตัวว่าคัน

พิมพ์ที่ สหายบล๊อกและการพิมพ์ เลขที่ 216/2 ถนนพิษณุโลก
(ตรงข้ามสนามม้านางเลิ้ง) พระนคร โทร. 819091
นายสะอาด สุขสมบูรณ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2512